

PRIREĐIVAČEVA REČ

Biću iskren, kada su *Teme* prošle godine raspisale poziv autorima da pošalju tekstove za temat „Etničke većine i etničke manjine u pograničnim opštinama“, i odredile da ga priredim, mislio sam samo na istraživače sa projekta „Održivost identiteta Srba i nacionalnih manjina u pograničnim opštinama istočne i jugoistočne Srbije“ (179013), kojim rukovodim i koji se izvodi na Univerzitetu u Nišu, tačnije na Mašinskom fakultetu. Takva „uskogrudost“, inače meni nesvojstvena, što sam valjda pokazao uređivajući *Teme* u prethodnom desetogodišnjem periodu, na malo me obuzimajući, plod je već ustanovljene prakse u našim vodećim časopisima po kojoj urednik i redakcija većma objavljuju članke svojih kolega sa fakulteta i instituta, istraživača sa projekata na kojima i sami učestvuju.¹

Bilo kako da bilo, iz te nedolične situacije „izvuklo“ me je nekoliko tekstova uglednih sociologa, demografa, ekonomista, geografa, lingvиста i teoretičara bezbednosti sa drugih institucija, koji su uspešno izdržali recenzentsku „oštricu“.²

Da nije tako jednostavno, kako sam malkice i sâm mislio, pokazuje Dušan Marinković, sve uticajniji srpski sociolog, u eseju „Heterotopije, granice i moć: sociološki doprinos obnovi potisnutih tema“.³ On podseća da se obnavlja interes za sociološko bavljenje *prostorima, mestima i granicama*, a da je osnovna pretpostavka da za sociologiju ne postoji nikakav jedinstveni i homogeni prostor, već podeljen i heterogen: „U tom smislu, granice predstavljaju jednu od ključnih pretpostavki da se prostor pojavi i kao heterogen i kao društveno proizveden. Posebna pažnja posvećena je pojmu heterotopije (drugim mestima/mestima drugih) kao onim prostorima i mestima koji proizvode drugog u odnosu na poredak svakodnevnog (normalnog) života.“ Na njegovom tragu je, ali ne i sa istom teorijskom zamisli, Vesna Trifunović u napisu „Kulturna politika u Srbiji: problem centra i periferije“: „(b) u kontekstu uticaja vladajućih grupacija na kulturnu politiku; pošlo se od pretpostavke da kulturna politika, koja nije u potpunosti definisana, dovodi do asimetričnog

¹ Довольно је консултовати неколико последњих годишта социолошких, правних и економских часописа.

² Пристигло је доста радова који нису добили позитивне рецензије.

³ Видети, вероватно до сада, његову најбољу студију: „Регионални други“, у *Regioni i regionalizacija*, стр. 11-33. Нови Сад: Mediterran, 2012.

kulturnog razvoja unutar koga dolazi do uspostavljanja podele na 'centar' i 'periferiju', koja uključuje i pograničje.“ Teorijsko-iskustvenu potvrdu D. Marinkovićevih otvorenih pitanja nalazimo u tekstu Dragana Kokovića i Dušana Ristića „Kulturne razlike, etničke granice i etnička distanca: istraživanje u Vojvodini“, u kojem se uvažavaju i slavni teorijski dometi interakcionističkog pristupa Fredrika Barta (Barth), posebno njegova otvorenost i teorijska inkluzivnost: „Etnicitet i etnički identitet se tumači kao posledica društvenog procesa uspostavljanja etničkih granicâ. Etnički identitet se ne posmatra kao svojstvo koje je inherentno određenoj etničkoj grupi, već kao kontinuiran proces društvene polarizacije i dihotomizacije.“

Ostali, hvale vredni tekstovi⁴ – autora Gorana Peneva, Milovana Vukovića, Danijele Voze, Srđana Golubovića, Nataše Golubović, Mihaila Antovića, Dušana Stamenkovića, Miloša Tasića, Marije Cvetković, Bojana Đerčana, Tamare Lukić, Milke Bubalo Živković, Obrada Stevanovića, Saše Mijalkovića, Dane Subašića i Dragana Mladana – kreću se u gorepomenutim teorijskim postavkama. Oni su trebalo i da pojačaju tematsku pozadinu temata. A moja glavna tematska namera je bila da se jedino potvrde tri naoko proste (da li?) postavke: a) *na granici, šire u pograničju, etničke većine očas se nalaze/nađu u položaju etničke manjine*; b) *na granici, šire u pograničju, etničke manjine očas se nalaze/nađu u položaju etničke većine*;⁵ i v) *na granici, šire u pograničju, većinstvo-manjinstvo jeste prirodno područje za multikulturalni i, bolje, interkulturalni život*. Šire integracije, ne samo pospešivane od Evropske unije, i prekogranična saradnja, vekovima življena, samo treba da dobiju redovni i uređeni oblik.

U Nišu, 23. 12. 2012.

Dragoljub B. Đorđević

⁴ Uz njih ide i odgovarajuća bibliografija – „Selektivna bibliografija radova na temu granice i pograničja“ – koju sam spremio u saradnji sa Milošem Jovanovićem.

⁵ Pojedini tekstovi pate od mane jer se zasnivaju na ranijim popisima, a ne na prošlogodišnjem: rezultati o nacionalnom izjašnjanju dostupni su tek od decembra ove godine.